

- зупинити передання іншого товару до повної оплати всього раніше переданого товару, якщо продавець зобов'язаний передати покупцеві, крім неоплаченого, також інший товар.
- відмовитися від договору й вимагати повернення проданого товару, якщо покупець не здійснив у встановлений договором строк чергового платежу за проданий із розстроченням платежу та переданий йому товар.

**Список використаних джерел:**

1. Рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 25 травня 2011 р. у справі № 6-8979св11 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/16056029>.
2. Ухвала колегії суддів Верховного Суду України від 8 вересня 2010 р. (витяг) // Рішення Верховного Суду України. – 2011. – №. 1 (22). – С. 6–8.
3. Скакун Є.Ю. Зміст попереднього договору / Є.Ю. Скакун // Форум права. – 2007. – № 3. – С. 241–244.
4. Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06 листопада 2009 р. № 9 // Вісник Верховного Суду України. – 2009. – № 12 (112). – С. 3–9.
5. Рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 03 серпня 2011 р. у справі № 6-8268св11 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/17882190>.
6. Постанова Верховного Суду України від 30 січня 2013 р. у справі № 6-162цс12 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/F6F51F0834B4F713C2257C92003A62F5](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/F6F51F0834B4F713C2257C92003A62F5).
7. Постанова Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 06 червня 2013 р. у справі № 6-46цс12 // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2014. – № 5–6. – С. 69–73.
8. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 08 серпня 2012 р. у справі № 6-31938св12 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/25817739>.

**ПРИТУЛЯК В. М.,**  
асистент кафедри цивільного процесу  
(Національний університет  
«Одеська юридична академія»)

УДК 347.9

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДСТРОЧКИ АБО РОЗСТРОЧКИ  
НА СТАДІЇ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ СУДУ**

Стаття присвячена встановленню підстав для надання судами загальної юрисдикції відстрочки або розстрочки в процесі примусового виконання рішення суду. Проаналізовано судову практику з метою з'ясування типових помилок, що допускаються в судах першої інстанції в процесі розгляду відповідних подань державних виконавців. Запропоновано шляхи подолання недоліків чинного законодавства у сфері надання відстрочки або розстрочки в процесі примусового виконання рішення суду шляхом унесення відповідних змін до чинного законодавства про виконавче провадження.

**Ключові слова:** виконавче провадження, примусове виконання, відстрочка виконання, розстрочка виконання, підстави для надання відстрочки або розстрочки виконання, судова практика.



Статья посвящена определению оснований для предоставления судами общей юрисдикции отсрочки или рассрочки в процессе принудительного исполнения решений суда. Проведен анализ судебной практики с целью выяснения типичных ошибок, допускаемых в судах первой инстанции в процессе рассмотрения соответствующих представлений государственных исполнителей. Предложены пути преодоления недостатков действующего законодательства в сфере предоставления отсрочки или рассрочки в процессе принудительного исполнения решений суда путем внесения соответствующих изменений в действующее законодательство об исполнительном производстве.

**Ключевые слова:** исполнительное производство, принудительное исполнение, отсрочка исполнения, рассрочка исполнения, основания для предоставления отсрочки или рассрочки исполнения, судебная практика.

Article is devoted to the definition of grounds for granting the courts of general jurisdiction of the deferral or installment in the enforcement of court decisions. The analysis of judicial practice in order to clarify the typical mistakes made in courts of first instance in the process of consideration of the submission of public performers. The ways to overcome the shortcomings of current legislation in the sphere providing deferral or installment in the enforcement of court decisions, by making appropriate amendments to existing legislation on enforcement proceedings.

**Key words:** enforcement proceedings, compulsory execution, postponement of execution, installment of execution, grounds for granting a deferral or installment plan execution, court practice.

**Вступ.** Відповідно до ст. 33 Закону України «Про виконавче провадження» [1; 2], державний виконавець за власної ініціативи або за заяви сторін, а також самі сторони мають право звернутися до суду, який видав виконавчий документ, із заявою про відстрочку або розстрочку виконання. По суті, відстрочка або розстрочка виконання судових рішень із цивільних справ не є самостійною стадією виконавчого провадження. Водночас доцільний динамічний підхід до дослідження руху виконавчого провадження, що робить необхідним розгляд цього етапу як самостійної, хоча й факультативної стадії виконавчого провадження [3]. Відсутність вичерпного переліку підстав для надання судом відстрочки або розстрочки виконання призводить до неоднакового застосування норм чинного законодавства під час вирішення аналогічних справ, а подекуди може зумовити зловживання боржника за виконавчим провадженням.

**Постановка завдання.** Метою статті є встановлення вичерпного переліку підстав для надання відстрочки або розстрочки виконання в процесі примусового виконання рішення суду, з'ясування шляхів подолання недоліків чинного законодавства, що регламентує процедуру вирішення питання надання відстрочки або розстрочки виконання в процесі примусового виконання рішення суду, та запропонування шляхів їх подолання.

**Результати дослідження.** Відповідно до п. 8 ч. 3 ст. 11 Закону України «Про виконавче провадження» [1; 2], державний виконавець у процесі здійснення виконавчого провадження має право звертатися до суду, який видав виконавчий документ, із заявою про роз'яснення рішення, видачу дубліката виконавчого документа, установлення чи зміну порядку та способу виконання, відстрочку й розстрочку виконання рішення. Аналогічними правами наділені сторони виконавчого провадження. Так, відповідно до ч. 1 ст. 373 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) [4], за наявності обставин, що утруднюють виконання рішення (хвороба боржника або членів його сім'ї, відсутність присудженого майна в натурі, стихійне лихо тощо), за заяви державного виконавця або заяви сторони, суд, який видав виконавчий документ, у десятиденний строк розглядає питання про відстрочку або розстрочку виконання, зміну чи встановлення способу й порядку виконання рішення в судовому засіданні з викликом сторін і у виняткових випадках може відстрочити або розстрочити виконання, змінити чи встановити спосіб і порядок виконання рішення.



При цьому слід зазначити, що законодавчого визначення понять «відстрочка виконання» та «розстрочка виконання» рішення не існує.

Єдине на сьогодні тлумачення цих дефініцій міститься в роз'ясненні Вищого арбітражного суду України «Про деякі питання практики застосування статті 121 Господарського процесуального кодексу України» [5].

Так, відповідно до вказаного роз'яснення, під відстрочкою виконання розуміється відкладення чи перенесення строку виконання рішення на новий строк, який визначається судом, а розстрочка – це виконання рішення частками, установленними судом, з певним інтервалом у часі. Отже, в отриманні відстрочки чи розстрочки виконання є переважна заінтересованість боржника й рідше стягувача, оскільки останній навряд чи буде ініціатором процедури, яка по своїй суті сприятиме затягуванню процесу реального поновлення його порушених прав, хоча до суду з клопотанням про відстрочку чи розстрочку виконання може звернутися стягувач на знак доброї волі до боржника з метою збереження ділових відносин із боржником тощо.

По суті, відстрочка виконання судового рішення – це передбачений процесуальним законодавством спосіб, який тимчасово позбавляє стягувача права вимагати примусового виконання й надає боржнику можливість на законних підставах не виконувати рішення суду, яке набрало чинності і є з цього моменту обов'язковим. Це саме певною мірою стосується й розстрочки виконання. Указані процесуальні норми узгоджуються з положеннями рекомендації «Про примусове виконання судових рішень: основні принципи Ради Європи» № 17, у п. 16-1-b якого зазначено, що приватні особи повинні мати змогу подавати апеляцію до судової влади щодо процедури виконання судових рішень для захисту своїх прав та інтересів. Відповідно до п. 17-III-2-f, необхідно встановлювати право для сторін подавати прохання про відстрочення виконання рішення суду для захисту своїх прав та інтересів [6].

У результаті аналізу ст. 373 ЦПК України, ст. 33 Закону «Про виконавче провадження» встановлено, що відстрочка чи розстрочка виконання може бути надана судом за наявності обставин, що ускладнюють його виконання або роблять його неможливим, у виняткових випадках, залежно від обставин справи.

Чинне законодавство України не містить вичерпного переліку підстав для надання судом розстрочки або відстрочки виконання (у ЦПК України такими вказуються хвороба боржника або членів його сім'ї, відсутність коштів на рахунку, відсутність присудженого майна в натурі, стихійне лихо тощо).

Ініціювати розгляд питання про відстрочку чи розстрочку виконання має право виконавець за своєї ініціативи або заяви сторін, а також самі сторони мають право звернутися до суду із заявою про відстрочку або розстрочку виконання. Тобто, звернення до суду допускається лише з приводу вирішення вищезазначених питань тільки до суду, який видав виконавчий документ. Законодавцем не вирішено, до якого органу мусить звертатись державний виконавець із клопотанням про відстрочку або розстрочку виконання, а також про встановлення чи зміну способу й порядку виконання при виконанні рішень інших юрисдикційних органів. Чи необхідно звертатись державному виконавцеві до органу чи посадової особи, яка видала виконавчий документ, або потрібно звертатись до суду за місцем примусового виконання виконавчого документа?

На думку автора, було б доцільно надати право державному виконавцеві та сторонам виконавчого провадження звертатись до суду із заявою про відстрочку або розстрочку виконання рішень інших юрисдикційних органів за місцем примусового виконання виконавчого документа.

Зі змісту ст. 373 ЦПК України випливає, що розстрочка виконання рішення суду може мати місце тільки у виняткових випадках за наявності обставин, що утруднюють виконання рішення.

Аналіз судової практики свідчить, що під час застосування норм ст. 373 ЦПК України [4], ст. 33 Закону України «Про виконавче провадження» [1, 2] відстрочка чи розстрочка виконання надається при встановленні будь-якої поважної, на думку суду, обставини (зокрема тяжкого матеріального становища). Крім того, законодавством не встановлено строку, на який суд уповноважений надати відстрочку виконання чи встановити розстрочку виконання.

Так, Ухвалою Приморського районного суду м. Одеси у справі № 6/522775/13 було встановлено, що в боржника склалася обставина, які значно утруднюють виконання рішення суду, а саме: перебування на 23-му тижні вагітності, відсутність можливості сплатити всю суму боргу відразу, перебування на утриманні боржника малолітньої дитини, у зв'язку з чим була задоволена



заяву боржника про розстрочення виконання рішення Приморського районного суду м. Одеси від 16.05.2012 р. у цивільній справі за позовом ОСОБА\_2 й установлений спосіб виконання рішення, а саме: щомісяця, з дати набрання чинності ухвали, боржниця повинна сплачувати на користь ОСОБА\_2 11418 грн. 20 коп., що рівнозначно розстроченню виконання рішення на п'ять років [7].

Так само Малиновський районний суд м. Одеса у справі № 1519/16101/2012 провадження № 2/1519/8069/2012 розглянув заяву ОСОБА\_2 про розстрочку сплати заборгованості по аліментах у цивільній справі за позовом ОСОБА\_3 до ОСОБА\_2 про стягнення аліментів і задовольнив її в повному обсязі.

Судом при розгляді заяви було встановлено, що ОСОБА\_2 на момент розгляду заяви не має офіційного доходу, офіційно не працевлаштований, в нього значно погіршився стан здоров'я, він переніс операцію і післяопераційний період потребує реабілітації та значних коштів на лікування, тому не має можливості одноразово виплатити заборгованість по сплаті аліментів, указує, що усвідомлює свій обов'язок утримувати дитину, погоджується з розміром заборгованості, частково сплатив заборгованість у розмірі 2978 грн. У зв'язку з тяжким фінансовим станом боржник просить суд розстрочити йому сплату залишку заборгованості по аліментах. Визнавши наведені в заяві факти обґрунтованими й достатніми, суд розстрочив виплату заборгованості по аліментах на користь ОСОБА\_3 на утримання доньки ОСОБА\_4, за рішенням Малиновського районного суду м. Одеси від 18.12.2012 р., що утворилася за період з 06.09.2012 р. до 20.08.2013 р., у загальному розмірі 7827 гривень 65 копійок шляхом виплати цієї заборгованості протягом 24 місяців, починаючи з 19.08.2013 р. до 19.08.2015 р., по 326 гривень 15 копійок щомісячно [8].

Слід зазначити, що розглядаючи питання про відстрочку чи розстрочку виконання, суд повинен установити таке коло обставин: яке майно (кошти, майнові права) та які обов'язки (включаючи їх обсяг) є в боржника, як швидко боржник може подолати матеріальні труднощі. Так, вирішуючи питання про відстрочку чи розстрочку виконання, суд мусить враховувати матеріальні інтереси сторін, їх фінансовий стан, ступінь вини відповідача у виникненні спору, наявність інфляційних процесів в економіці держави й інші обставини. Природа цих обставин (аналіз фінансового стану боржника) має не юридичний, а економічний характер. За такого обсягу предмета доказування та характеру обставин, що підлягають установленню, суд не може достовірно визначити, чи є підстави для надання відстрочки (розстрочки) виконання рішення суду. Тим більше суд не може достовірно встановити строк, протягом якого часу боржник зможе виконати вимоги стягувача, підтвердженні судовим рішенням. Тому природним є той факт, що в більшості випадків інтерес боржника полягає в тому, щоб у такий спосіб затягнути виконання або взагалі не виконати судові рішення.

Розстрочка, на відміну від відстрочки, не має на меті нездійснення примусового виконання, її надання означає лише можливість виконання боржником зобов'язання частинами (наприклад, виконання відповідно до затвердженого графіка погашення заборгованості тощо).

Між тим практика розгляду питань про надання розстрочки виконання рішення суду різниться.

Так, 31.05.2013 р. ОСОБА\_1 звернулася до Кодимського районного суду Одеської області із заявою про розстрочку виконання рішення Кодимського районного суду Одеської області від 20.02.2013 р. Указаним рішенням було частково задоволено позовні вимоги ОСОБА\_2, яка діє в інтересах неповнолітньої ОСОБА\_3, до ОСОБА\_1, третя особа – ПрАТ Українська страхова компанія «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», про відшкодування матеріальної та моральної шкоди. Стягнуто з ОСОБА\_1 на користь ОСОБА\_2 914 грн 51 коп. матеріальних збитків, 10 000 грн моральної шкоди та 1 500 грн витрат на правову допомогу.

В обґрунтування поданої заяви ОСОБА\_1 посилалась на те, що на сьогодні вона знаходиться в скрутному матеріальному стані, має на утриманні двох дітей, які навчаються, перебуває на обліку в центрі зайнятості як безробітна, стан здоров'я теж поганий, а тому вона не в змозі сплатити зазначену суму грошей. Просила розстрочити виконання рішення суду на 36 місяців. Ухвалою Кодимського районного суду Одеської області від 20.06.2013 р. було відмовлено в задоволенні заяви ОСОБА\_1 про розстрочку виконання рішення Кодимського районного суду Одеської області від 20.02.2013 р.

Ухвалою апеляційного суду Одеської області від 21.08.2013 р. ухвалу Кодимського районного суду Одеської області від 20.06.2013 р. було скасовано. Заяву про надання розстрочки



задоволено частково. Розстрочено виконання рішення Кодимського районного суду Одеської області від 20.02.2013 р. рівними частками на 12 місяців. Приймаючи таке процесуальне рішення по справі, апеляційний суд Одеської області вказав, що аналіз ст. 373 ЦПК України дає підстави дійти висновку, що розстрочка виконання рішення суду може бути надана у виняткових випадках, що зумовлюють об'єктивні ускладнення при виконанні судового рішення або наявність яких робить його виконання неможливим. З матеріалів справи, зокрема з додатків до заяви про розстрочку, судом було встановлено, що двоє дітей апелянта – ОСОБА\_4 та ОСОБА\_5, є повнолітніми й навчаються у вищих навчальних закладах, що не позбавляє їх можливості працювати й отримувати певний дохід. Крім того, з матеріалів справи вбачається, що ОСОБА\_1 перебуває у шлюбі з ОСОБА\_6, тому сам по собі факт перебування на обліку в районному центрі зайнятості й амбулаторне лікування не доводить безумовно винятковість обставин, які давали б підстави для розстрочки. Щодо посилянй апелянта на те, що вона перебуває в стані непрацездатності в зв'язку з отриманням 09.06.2013 р. травми (перелом руки), ці посилання знайшли часткове підтвердження, а тому в сукупності встановлених обставин, зокрема враховуючи те, що матеріальна шкода повністю відшкодована, колегія суддів вважала за можливе надати відстрочку виконання рішення суду в частині компенсації завданої моральної шкоди (з урахуванням фактично сплачених коштів) рівними частками на один рік з моменту прийняття рішення суду колегією суддів. Колегія суддів зауважує, що, згідно зі ст. 13 Цивільного кодексу України, заборонено вчинення дій або зловживання правом, якщо цими діями завдається шкода іншій особі, у цьому випадку стягувачу. Тобто, невиконання протягом тривалого часу рішення суду порушують матеріальні інтереси стягувача, що може призвести до негативних наслідків для нього [9].

Натомість Миколаївським районним судом Одеської області було розглянуто справу № 508/1329/14-ц за заявою ОСОБА\_1, зацікавлені особи – ОСОБА\_2, відділ ДВС Березівського МУЮ Одеської області, про розстрочку виконання рішення по цивільній справі за позовом ОСОБА\_2 до ОСОБА\_3 про стягнення матеріальної та моральної шкоди. В обґрунтування свого клопотання ОСОБА\_1 повідомила, що існують обставини, унаслідок яких він не може на цей час виконати рішення суду й просить розстрочити його виконання, а саме: робити виплати добровільно по 500 грн щомісяця до повного погашення боргу. Такими обставинами заявник вважає те, що він ніде не працює, власного житла не має, земельних ділянок не має, його син навчається та потребує коштів на навчання, на що ОСОБА\_2 в судовому засіданні заперечила проти заявлених вимог ОСОБА\_1 і пояснила, що ОСОБА\_1 має задовільний стан здоров'я, може працювати й факти, викладені в заяві, не є підставою для розстрочки виконання рішення суду.

За результатами розгляду клопотання ОСОБА\_1 суд вважає, що викладені заявником обставини для розстрочки виконання рішення суду (те, що він майна не має, не працює, має сина, який навчається, однак відповідних доказів суду не надав) не є безперечними підставами для розстрочки виконання судового рішення. Крім того, заявник у судовому засіданні сам підтвердив, що він не хворіє, члени його сім'ї не хворіють, за рішенням суду з нього стягнуто кошти на користь ОСОБА\_2, а не майно, інших надзвичайних подій у нього не було. Оскільки передбачених законом підстав для розстрочки виконання рішення суду у справі не встановлено, обставини, на які заявник посилався, не є достатніми й винятковими, суд доходить висновку про необхідність відмови в задоволенні заяви про розстрочку виконання судового рішення [10].

Сторони вправі самостійно звернутися із відповідною заявою до суду, не ставлячи до відома про це виконавця, що найчастіше й робить, зрозуміло, боржник за виконавчим провадженням. Суд, який видав виконавчий документ, не має права за власної ініціативи розглядати це питання, адже ст. 373 ЦПК України [4] визначено, що питання про відстрочку або розстрочку виконання рішення розглядається в судовому засіданні з викликом сторін.

Рішення про відстрочку або розстрочку виконання приймає суд, який видав виконавчий документ. Як позитивне, так і негативне рішення може бути оскаржене в загальному порядку, установленому ЦПК України. Після прийняття судом рішення про відстрочку або розстрочку виконання рішення, виконавець на виконання вимог Закону України «Про виконавче провадження» зобов'язаний винести відповідну постанову, так як це рішення зачіпає інтереси сторін виконавчого провадження й може стосуватись інтересів інших осіб.

**Висновки.** Практика виконання судових рішень, судова практика з процесуальних питань виконання судових рішень із цивільних справ свідчить про достатню поширеність звернень дер-



жavnих виконавців або сторін виконавчого провадження до суду із заявою про відстрочку або розстрочку виконання рішення.

Відстрочка або розстрочка виконання судових рішень із цивільних справ не є самостійною обов'язковою стадією виконавчого провадження, але динамічний підхід до руху виконавчого провадження робить необхідним розгляд цього питання як факультативної стадії виконавчого провадження.

З огляду на вищезазначене необхідно на законодавчому рівні закріпити визначення понять «відстрочка виконання» та «розстрочка виконання» й визначити порядок розгляду зазначеної категорії справ.

Відстрочка виконання – це відкладення на певний строк чи перенесення строку виконання рішення на новий строк, який визначається виключно органами судової влади за місцем примусового виконання виконавчого документа за ініціативи державного виконавця або боржника за виконавчим провадженням упродовж десятиденного строку з дня подачі відповідного клопотання за участі сторін виконавчого провадження та державного виконавця.

Розстрочка виконання – виконання рішення частками, з певним інтервалом у часі, який визначається виключно органами судової влади за місцем виконання виконавчого документа за ініціативи державного виконавця або боржника за виконавчим провадженням упродовж десятиденного строку з дня подачі відповідного клопотання за участі сторін виконавчого провадження й державного виконавця.

#### **Список використаних джерел:**

1. Про виконавче провадження : Закон України від 21 квітня 1999 р. № 606-XIV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 24. – Ст. 207.

2. Про внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення процедури примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) : Закон України від 4 листопада 2010 р. № 2677-VI // Голос України. – 2010. – 8 грудня. – № 232.

3. Максуров А. Отсрочка (рассрочка), изменение способа и порядка исполнения, отложение исполнительных действий: новое в Законе об исполнительном производстве / А. Максуров // Право и экономика. – 2010. – № 4. – С. 66–69.

4. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № № 40–41, 42. – Ст. 492.

5. Про деякі питання практики застосування статті 121 Господарського процесуального кодексу України : Роз'яснення Вищого арбітражного суду України від 12 вересня 1996 р.

6. Рекомендація Rec (2003) № 17 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам, щодо примусового виконання. Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 851 засіданні заступників міністрів 9 вересня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/7442A47EB0B374B9C2257D8700495F8B](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/7442A47EB0B374B9C2257D8700495F8B).

7. Ухвала : Приморський районний суду м. Одеси, справа № 6/522775/13 від 05 вересня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/33363120>.

8. Ухвала : Малиновський районний суд м. Одеса, справа № 1519/16101/2012, провадження № 2/1519/8069/2012 від 19 грудня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36323197>.

9. Ухвала : Апеляційний суд Одеської області, провадження № 22-ц/785/6369/13 від 21 серпня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/33297023>.

10. Ухвала : Миколаївський районний суд Одеської області, справа № 508/1329/14-ц від 01 грудня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41665927>.

